Augusztus 08.
Domonkos napja

Domonkos népiesen *Damonkos,* a róla elnevezett domonkos-, nyelvújítási szóval dömésrend alapítója (1170 – 1221).

Az Ó-Kasztíliai Caleruega városában született 1170 körül. A vidéken óriási birtokokkal rendelkező Guzman család sarját szülei egész kicsi korában az egyik nagybácsihoz, a közeli Gumiel de Izan esperes-plébánosához küldték, hogy ott kapja meg az alapvető iskolázást és a nagybácsi vezesse be őt a templomi szolgálatba.

1190-ben került Domonkos a palenciai székesegyház iskolájába, s ekkor már világossá vált, hogy pap akar lenni. Fivére és lánytestvére is szerzetesek lettek, de tankönyveinek lapszéli jegyzetei és a felebarátai iránt megnyilvánuló szeretete is már előre jelezték, hogy mi lesz belőle, ha felnő. Kasztíliában éhínség volt, Domonkos pedig pénzzé tette könyveit, és árát a szegények között osztotta szét. Azt mondta: *,,Mit tanulmányozzam én ezeket a holt pergameneket, miközben odakinn az utcán éhségtől esnek össze az emberek?!"*
- Ez az első mondat, amit Domonkostól feljegyeztek, de már ez is mutatja segítőkész emberszeretetét.

1206-ban Domonkos Diego de Azevedoval együtt Rómába ment, és azt kérte a pápától, hogy adjon mindkettőjüknek felhatalmazást a kunok közötti misszionálásra. A pápa megörült apostoli buzgóságuknak, de nem keletre, a kunokhoz, hanem Dél-Franciaországba küldte őket, ahol ebben az időben a katarok és az albigensek eretneksége pusztította az Egyházat. Ide irányította őket, hogy reformálják meg a papságot, és vezessék vissza a katolikus hitre az

eretnekeket. Diego püspök és Domonkos teljes szegénységben és alázattal járták a vidéket, prédikáltak a hívőknek és próbálták meggyőzni az igazságról az embereket. A pápának tetszett a módszer, és jóvá is hagyta. Ez az eljárás azért is volt olyan hatásos, mert ez a két eretnekség éppen azt hányta a papság és az Egyház szemére, hogy elhagyták az apostolok életformáját, meggazdagodtak és elárulták az evangéliumot. Domonkosék prédikációja és magatartása eleven cáfolat volt ezekre a vádakra.

Később Prouille-be ment, ahol egyedül viselte a misszió egész terhét. Innen járta be a környéket és tanított, prédikált, vitatkozott fáradhatatlanul az eretnekségtől veszélyeztetett vidéken. Minden útja előtt hosszasan imádkozott, és vezekléssel készült a térítésre. Sem gúnyolódások, sem ellenségeskedés, sem sikertelenség nem tudta feltartóztatni a lelkek üdvösségéért végzett fáradozásban. Domonkos a misszió kemény és áldozatokkal teljes iskolájában megtanulta, hogy milyen értéke van a lelkeknek és a kegyelemnek, amely egyedül ad erőt a prédikáló szónak. Megtapasztalta, hogy csak a kegyelem képes megnyitni és átalakítani a szíveket.

Közben egyre több társ csatlakozott Domonkoshoz. 1215. március 25-én Fulco toulouse-i püspök Domonkost és társait kinevezte egyházmegyei prédikátoroknak, kiknek feladatául adta az eretnekség kiirtását, a nép tanítását és a hívő lelkek vezetését. Domonkos előtt ennél átfogóbb tervek álltak: az egyházmegyei prédikátortársulaton túl egy világméretű szerzetesrendről álmodott, amely kizárólag az igehirdetésnek szenteli magát.

Domonkos később Toulouse-ban megtanácskozta társaival, hogy az ágostonos regulát tekintik életük alapszabályának, és azt egészítik ki sajátos céljuknak megfelelően. 1216-ban megkapták a Szent Romanus- templomot, és megkezdték a szerzetesi életet. A templom mellé lakószárnyat építettek, majd III. Honorius pápától megérkezett a jóváhagyás is. Ezzel a rendalapítás megtörtént.

Domonkos Észak-Itáliába ment, és úgy gondolta, hogy az egyetemi városban, Bolognában, illetve Rómában fogja terjeszteni a rendet. Konventokat alapított Madridban és Segoviában, majd Párizson keresztül visszatért Itáliába. Állandó székhelye Bologna volt. Innen kereste fel háromszor a pápát, és három nagy utat tett Észak-Itália területén. Reginald testvért, aki kimagasló eredménnyel prédikált Bolognában, 1220-ban elküldte Párizsba. Rómában két kolostort alapított: a San Sistót az apácáknak, a Santa Sabinát pedig a férfi szerzeteseknek.

1220-ban és 1221-ben a domonkosok általános káptalant tartottak Bolognában, melyen

elhatározták, hogy a rend tagjai mint közösség is lemondanak a földbirtokról, és ingatlan vagyonuk csak a konvent épülete és annak kertje lehet. Tevékenységük saját templomaikban az igehirdetés, a liturgia és a lelkek gondozása, s ebben nyújtanak segítséget a világi papságnak. Így lett a domonkosok, vagy más néven a Prédikátorok rendje kolduló renddé.

Ebben a rendben az volt az újdonság, hogy felszentelt papok szerzetesi fogadalom szerint élnek, és teljesen a tanulásnak, a prédikálásnak és a lelkek mentésének szentelik magukat. Elvileg szigorú kolostori fegyelemben élnek, de ha ez a tanulást vagy a lelkek érdekében végzendő munkát gátolja, felmentést kapnak a kolostori élet egyes gyakorlatai alól.

Az 1221. évi általános káptalan után Domonkos felkereste Velencét, Trevisót és Veronát. Amikor visszaérkezett Bolognába, már beteg volt. Gyomorbántalmak kínozták, de ő minden zokszó nélkül viselte a fájdalmakat. 1221. augusztus 6-án halt meg. A bolognai Szent Miklós-templom szentélyébe temették el.

A temetésen részt vett Hugolino bíboros is, aki, miután IX. Gergely néven pápa lett, 1234. július 3-án szentté avatta. Ünnepét azonnal felvették a római naptárba, augusztus 5-re. Havas Boldogasszony napjának bevezetésekor, 1568-ban augusztus 4-re helyezték. 1969-től augusztus 8-án ünnepeljük.

Domonkos fiatal kanonok volt, amikor először megtérített egy lelket: Diego püspökkel úton voltak és Toulouse-ban megszálltak egy fogadóban. Egyszer csak kiderült, hogy a fogadós a katar eretnekek közé tartozik, s ő volt az első katar, akit Domonkos életében látott. Apostoli buzgósága azonnal cselekvésre indította: miközben a többiek éjszakai álmukat aludták, ő a fogadóssal beszélgetett, és végigvitatkozták vallási kérdésekről az éjszakát. Mikor pirkadni kezdett, a fogadós meghajolt az igazság előtt és megtért.

Életéről számos legenda született: Még ma is megvan az útmenti kereszt Prouille mellett azon a helyen, ahol a következő történt: Domonkos jámbor énekeket énekelve ment, és beleütközött két rablóba, akik lesben álltak, hogy megöljék. Gondtalansága és nyugalma annyira lenyűgözte őket, hogy bénultan eresztették le a fegyverüket és kereket oldottak.

Egyik missziós útján előkelő asszonyok fogadták be a házukba, akik maguk is hajlottak az albigensek tanítása felé. Mikor látták, hogy eledelül csak kenyeret fogad el, csak vizet iszik és

éjszaka a puszta földön alszik, apostoli egyszerűségén úgy megrendültek, hogy megszilárdultak katolikus hitükben.

Mindössze két vagy három órát aludt, köpenyébe burkolózva a templom kövezetén vagy az egyik padban. Nem is volt cellája és ágya. Reggel a kórusban ő volt az első. Naponta misézett és az átváltoztatástól az áldozásig hullottak a könnyei. Hosszasan elmerült a Szentírás tanulmányozásában, térdén tartva a hatalmas könyvet.

A fehérvári ujj-ereklyéről más legendát is följegyeztek. A várostól egy napi járóföldre meghalt egy 12 éves kislány. A szomorú apa útrakelt, hogy hozzon abból a vízből, amelyben Domonkos csodatevő ujját megmosták. Megparancsolta, hogy addig a kislányt ne temessék el, ez azonban távollétében mégis megtörtént. Az apa a koporsót kiásatta, és a lányka erőszakkal felnyitott szájába öntötte a vizet, mire a halott életre is kelt.

Szent Domonkos tiszteletét számos keresztnévi eredetű családnevünk is tanúsítja: *Domonkos, Damonkos, Domokos, Damokos, Doma, Domos, Damó, Dancs, Dancsó.*
Néhány helynevünk is akad:
Domonkos
(Szolnok-Doboka),
Szentdomonkos
(Heves),
Csíkszentdomonkos, Domonkosfa
(Vas). Templomi titulus, kegyúr nevét őrzi:

Veszprém: *Marcali* (pálos, 1455).

Szombathely: *Nagylengyel.*

Eger: *Szini* (1332, elenyészett), *Szentdomonkos* (1734).

Erdély: *Csíkszentdomonkos* (Sindominic).

Vác: *Ráckeve* (temetőkápolna). Ez a hajdani pesti dominikánus kolostornak (Váci u. 47) Csepel-sziget bevándorolt németsége között kifejtett barokk missziós munkáját idézi.

Szent Domonkos nevét imádkozó népünk az olvasós ájtatossággal, Olvasós Boldogasszony ábrázolásával kapcsolatosan ismeri, de tudomásunk szerint személyéhez már nem fűződnek eleven néphagyományok.

Az *olvasó* elsősorban a dominikánusok buzgólkodására terjedt el hazánkban is. Bár csupán a XV. században bukkan föl, a stilizáló hagyomány mégis szívesen kapcsolja Domonkos személyéhez. Egy legenda szerint Dél-Franciaországban sokáig hiába fáradozott az eretnekek megtérítésén. Keserűségében Máriához folyamodott tanácsért. A Szent Szűz megtanította az olvasó imádságára és felszólította a terjesztésére. A rózsafüzér így a térítés és jámborság eszköze lett.

Szőreg Szegedről sarjadt régi népe az *Országút*, vagyis *Tejút* közepének egyik csillagképét *Szent Domonkos kertje*
néven emlegette, és ezt a legendát fűzte hozzá: a kertet olvasó keríti, két csillagból áll a kapuja, Szent Domonkos vigyáz rá. Mikor a virágok hervadoznak, vagyis amikor az emberek erkölcstelen életet élnek, sírva mondja Domonkos, hogy lankadnak a virágai.

A bánátiak szerint ez a nap ellentétes téli időmutató nap, azaz más lesz a téli időjárás, mint a Domonkos-napi. A népi rigmus:

Ha Domonkos fóró, Kemény tél várható."

Irodalom:

Penavin Olga: Népi kalendárium. Fórum Könyvkiadó, Újvidék, 1988.

http://www.katolikus.hu/szentek/0808.html

http://mek.niif.hu/04600/04657/html/unnepikii0027/unnepikii0027.html

http://rakoscsaba.plebania.hu/szent-domonkos-a-predikalo-testverek-rendjenek-megalapitoja/